

מעקב אחר פסיקה לתאריכים 23.08.2018-01.09.2018

[ת"צ \(מחוזי מרכז\) 8214-05-14 רונן מירב נ' איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ \(פורסם בנבו, 23.08.2018\)](#)

ערכאה: בית המשפט המחוזי מרכז מפי כבוד השופט פרופ' גרוסקופף.

בית המשפט מחוזי מרכז, מפי כבוד השופט פרופ' גרוסקופף, קיבל תובענה ייצוגית שהוגשה כנגד איי.די.איי חברה לביטוח בע"מ (להלן המשיבה) בתאריך 07.05.2014 מכוח פריטים 2, 7 לתוספת השנייה בחוק תובענות ייצוגיות.¹

בקשת האישור עסקה במדיניות מפלה של המשיבה שהתקיימה עד חודש מאי 2014, לפיה במסגרת פוליסת ביטוח הרכב המקיף, בסעיף 1.4 בכתב שירות הפרימיום, המשיבה גבתה דמי שירות בסך 80 ש"ח עבור שירות החלפת גלגל רק ממבוטחיה הגברים בעוד שלנשים שירות זה ניתן בחינם. זאת כפי שנטען על ידי המבקש בניגוד להוראת סעיף 3 לחוק איסור הפליה, האוסרת על הפליה בהספקת מוצר או שירות ציבורי מחמת מין.²

בתאריך 30.08.2016 אושרה הבקשה לניהול כתובענה ייצוגית ולאחר מכן הסכימו הצדדים לפנות להליך גישור שלא צלח. כבוד השופט הציע לצדדים להסכים למתווה באמצעות פסיקה בדרך של פשרה בטווח מוגדר, והצדדים הסכימו לכך שבית המשפט ייתן פסק דין כספי בתובענה העיקרית ללא הוכחות ועל סמך החומר המצוי בפניו.

טענת המשיבה הייתה כי קיים דין מיוחד הגובר על הדין הכללי ומכוחו ניתן לקבוע התייחסות שונה בין המינים.³ להבחנה בעניין תמחור הפוליסה בין נשים לגברים עשויות להיות הצדקות הנעוצות במהותו של חוזה הביטוח – תמחור סיכונים על בסיס אקטוארי, עם זאת המשיבה לא הוכיחה את התכלית במקרה זה.⁴

השופט גרוסקופף קבע כי סעיפים 2, 3(א) לחוק איסור הפליה חלים על מתן שירותי דרך על ידי עוסק שעולים לכדי "שירות ציבורי", ובפרט חלים על המשיבה המעניקה שירותים אלו במסגרת פוליסת הביטוח. בניגוד לטענת המשיבה, יצירת הבדל בין נשים לגברים במתן השירות של החלפת גלגל אינה בגדר הבחנה מותרת, אלא מדובר בהפליה אסורה העומדת בניגוד להוראות החוק. ההבדל בין הפליה אסורה לבין הבחנה מותרת נבחן לפי "רלוונטיות השונית" – אם השונית בין אנשים שונים היא רלוונטית בנסיבות העניין, אז הדבר עשוי להצדיק הבחנה ביניהם.

במסגרת הליך קודם בבית המשפט העליון, בעניין קול ברמה, נקבע כי בקיומה של הפליה על בסיס סעיף 3(א) לחוק, נגרם נזק בשל אותה הפליה ונזק זה בר פיצוי.⁵ יש לעמוד על כך שקיים קושי בכימות הנזק בשל המורכבות להעריך מהו היקף הציבור הרלוונטי שהיה מודע להפליה וסבל ממנה נזק לא ממוני, וכן מעצם היותו נזק לא ממוני הוא קשה לכימות.

בתובענות ייצוגיות, אין לעשות שימוש במנגנונים של פיצויים לדוגמה ופיצויים ללא הוכחת נזק.⁶ בית המשפט קבע כי ישנם מספר מודלים לפיצוי בגין נזק לא ממוני בתובעות ייצוגיות; פסיקת סעד כספי

¹ חוק תובענות ייצוגיות, תשס"ו-2006: פסק הדין ניתן לאחר אישור התובענה כייצוגית, ועל כן מדובר בהליך חריג שכן התדיינות בתובענה לגופה אינו דבר שכיח.

² חוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים, תשס"א-2000 (להלן החוק)

³ סעיף 2 בצו הפיקוח על עסקי ביטוח (תכניות ביטוח חדשות ושינוי תכניות), התשמ"ב-1982

⁴ ת"צ (מחוזי ת"א) 5151-11-10 ראוה כהן נ' איי אי ג'י חברה לביטוח בע"מ (פורסם בנבו, 03.07.2012): מדובר באישור בקשת הסתלקות מתובענה ייצוגית שהוגשה לבית המשפט מחוזי מרכז בטענה כי גובה ההשתתפות העצמית שנקבעה לגברים שונה מזו של נשים.

⁵ רע"א 6897/14 רדיו קול ברמה בע"מ נ' קולך - פורום נשים דתיות (פורסם בנבו, 09.12.2015) (להלן עניין קול ברמה): בית המשפט העליון אישר את החלטת בית המשפט המחוזי, לאשר לארגון "קולך" להגיש תובענה ייצוגית נגד תחנת הרדיו "קול ברמה בע"מ" בטענה כי מדיניות מוצהרת בה נקטה תחנת הרדיו בשנים 2009-2011 לפיה לא תושמענה נשים בשידוריה היא בבחינת הפליה אסורה לעניין החוק.

⁶ סעיף 20 לחוק תובענות ייצוגיות, תשס"ו-2006

בסכום כולל, מתן סעד לטובת הקבוצה או הציבור וכן פיצוי בדרך של אומדן כאשר תחילה יחושב הנזק הכולל לקבוצה ולאחר מכן תתבצע מנה של סכום זה במספר חברי הקבוצה.⁷
כבוד השופט ביצע היקש ממקרה אחר בו דן, באשר לשיקולים אותם בית המשפט ייקח בחשבון בקובעו את גובה הפיצוי:⁸

- א. עוצמת הפגיעה בעקרון השוויון – מידת הסטייה של המשיב מהאיסור הקבוע בחוק.
- ב. היקף הפרקטיקה המפלה – מספר האנשים שנפגעו מההתנהגות המפלה.
- ג. שיקולי אשם – המודעות של המשיב לסטייה מהאיסור הקבוע בחוק.

בית המשפט קבע פיצוי בגין נזק ממוני והוא הנזק שנגרם לאוכלוסיית הלקוחות הגברים שנדרשו לשלם בעבור שירות החלפת הגלגל בסך 100 אלף שקלים, וכן פיצוי בגין נזק בלתי ממוני עקב סבל מנזק נפשי סובייקטיבי של השפעה ופגיעה בכבוד בגין ההפליה בהתייחסות לשני המינים שיעמוד על סך מיליון שקלים, והללו יועברו לקרן לניהול וחלוקת כספים שנפסקו כסעד. הקרן תייעד כספים אלו לשימושים המקדמים שוויון מגדרי בישראל והעצמת נשים.⁹

ת"צ (כלכלית) 44126-01-15 ע.א.ד.א. ליעד אחזקות (2006) בע"מ נ' בזק החברה הישראלית לתקשורת בע"מ (פורסם בנבו, 27.08.2018) ערכאה: המחלקה הכלכלית בבית המשפט המחוזי בתל אביב מפי כבוד השופטת דניה קרת-מאיר.

המחלקה הכלכלית בבית המשפט מחוזי תל אביב, מפי כבוד השופטת קרת-מאיר אישרה בקשה לאישור תובענה ייצוגית שהוגשה כנגד חברת בזק, החברה הישראלית לתקשורת בע"מ (להלן המשיבה) ו13 מבכירי החברה בתאריך 21.01.2015 מכוח פריט 5 בתוספת השנייה.¹⁰

העילות בגינן הוגשה בקשת האישור הן הפרת חובת הגילוי והדיווח שמנויות בחוק לניירות ערך¹¹, הפרת חובת הזהירות של נושאי המשרה שנקבעה בחוק החברות¹² וכן הפרת חובה חקוקה¹³.

המבקש טען כי המשיבה הפרה את חובות הגילוי והדיווח ביחס לשני מהלכים מהותיים – הפחתת דמי קישור הגומלין ורפורמת השוק הסיטונאי, מהלכים שיצרו השפעה מהותית ושליטת על עסקי החברה ושוויה הכספי. בחוות הדעת שצירף המבקש נאמדה הפגיעה של בעלי המניות בלמעלה ממיליארד שקלים, וזאת כאמור מבלי שהעניין הובא בדיווחי החברה כחברה ציבורית. עוד נטען כי הדיווחים המאוחרים עונים להגדרתו של פרט מטעה, מידע שעלול להטעות משקיע סביר.

מקורם של שני המהלכים המהותיים במדיניות שהוכרזה על ידי שר התקשורת בשנת 2012 ומטרתם הייתה להגביר את התחרות בתקשורת הנייחת באמצעות הקמת שוק סיטונאי שיאפשר לספקי שירותים לפעול על התשתיות של חברת "בזק" בכדי לספק שירותים ללקוחות קצה.

סעיף 53(א)(4) לחוק ניירות ערך קובע את עקרון הגילוי הנאות. עקרון זה נועד להבטיח כי ההשקעה בשוק ההון תהיה על בסיס נתונים אמיתיים ומהימנים ככל האפשר לשם הגנה על המשקיע הסביר, מה שימנע מעשי מרמה.¹⁴ כמו כן, הגילוי נועד להרתיע נושאי משרה בחברות ציבוריות ולפקח על פעולתם.

⁷ ע"א 10085/08 תנובה - מרכז שיתופי נ' עזבון המנוח תופיק ראבי ז"ל (פורסם בנבו, 04.12.2011): מדובר באישורה החלקי של בקשה לתובענה ייצוגית שהוגשה לבית המשפט מחוזי תל-אביב בטענה שחברת תנובה הטעתה את ציבור הצרכנים בשל הוספת סיליקון לחלב עמיד, מבלי שציינה זאת על גבי המוצר.

⁸ ת"צ (מחוזי מרכז) 51324-03-14 עזרא יהודה נ' Hewlett-Packard Company (פורסם בנבו, 03.05.2017): מדובר באישור בקשה לתובענה ייצוגית שהוגשה לבית המשפט מחוזי מרכז בטענה שהמשיבות שיוקו מחסניות דיו ללא סימון בעברית על גבי האריזה.

⁹ סעיף 27(א) לחוק תובענות ייצוגיות, תשס"ו-2006

¹⁰ ראה הערה מספר 1

¹¹ חוק ניירות ערך, תשכ"ח-1968

¹² חוק החברות, תשנ"ט-1999

¹³ פקודת הנזיקין [נוסח חדש]

¹⁴ רע"פ 4827/95 ה.ג. פולק בע"מ נ' מדינת ישראל, נד(7) 97 (1997) (להלן עניין פולק): מדובר בערעור ברשות על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בתל-אביב ועניינו בכתב אישום שהוגש כנגד המערערים בגין הכללת פרט מטעה בשני דוחות שהגישו לבורסה.

בעניין פולק עוד קבע בית המשפט כי עצם הפרסום בתקשורת של מידע שלא נמסר במסגרת חובת הגילוי הסטטוטורית, אינו משחרר בהכרח את החברה מחובת הגילוי המוטלת עליה. בהליך אחר, בחולק על דעתו של בית המשפט המחוזי, בית המשפט העליון קבע כי בכדי להגשים את הקבוע בחוק, "ידיעה" תיחשב גם "עצימת עיניים" של נושאי המשרה.¹⁵

במסגרת ההחלטה בענייננו, עלתה לדיון השאלה העקרונית הנוגעת לדרך חישוב הנזק בתובענה ייצוגית בתחום ניירות הערך. בעניין קרטיין¹⁶ כבוד השופט אנגלרד סקר שלוש שיטות חישוב שהוצעו בפסיקה האמריקאית:

א. שיטת "חסרון הכיס", שיטה הצופה פני עבר – צמצום זכות הפיצויים של הלקוח הנפגע, בהיעדר הוכחה מפורשת על גרימת נזק מצד מעשי הנתבע, להפרש בין המחיר ששילם לרכישת ניירות הערך לבין ערכם הריאלי ביום הרכישה.

ב. שיטת "פיצויי ביטולי" – הלקוח זכאי להיות מפוצה על מלוא ההפרש בין מחיר הרכישה לבין מחיר השוק של נייר הערך בסמוך לאחר גילוי ההפרה.

ג. שיטת "חסרון הכיס המקורבת", שיטה הצופה פני עתיד – חישוב הנזק על בסיס הפרש ברוטו בין מחיר הרכישה המקורי של נייר הערך לבין מחיר השוק סמוך לאחר גילוי ההפרה. מסכום זה ינוכה שיעור ירידת הערך שמקורו בתנודות השוק. חישוב הנזק באופן זה מקצה את הסיכון הכרוך בהשקעה בניירות ערך על המשקיעים, וזאת על אף שאינם קשורים סיבתית להטעיה.

שיטה חלופית הוצעה במאמרם של חנס וקלמנט וקובעת את הפיצוי בהתאם לירידה שחלה במחירו של נייר הערך ביום ההטעיה.¹⁷ בעניין רייכרט, כבוד השופטת אגמון-גונן עשתה שימוש בשיטת "חסרון הכיס המקורבת" בשילוב השיטה המוצעת במאמר.¹⁸ נקבע כי הנזק של כל אחד מחברי הקבוצה יחושב על פי קביעת קו הערך, קו היפותטי המייצג את הערך האמיתי של המנייה בכל יום במהלך כל התקופה שבין פרסום המידע המטעה לבין מועד הגילוי, וקו המחיר שמתאר את מחיר המנייה בפועל בכל אחד מהמועדים. גורמים אלו יבדקו במועד יום רכישת המניות על ידי כל אחד מקבוצת התובעים. השופטת אגמון-גונן עמדה על כך ששיטה זו אינה רק הדרך לחישוב הנזק, אלא מגדירה למעשה גם את קיומו של הנזק. מאחר ו"הסביבה הטבעית" בה קיימת השלכה לחוסר דיווח או לפרט מטעה של ניירות ערך הוא השוק בו הם נסחרים, קיימת סבירות לקביעה לפיה מקום בו השוק לא הגיב בירידת שערים לגילוייה של הטעיה, ייתכן ואין נזק.

בעניין לנדמארק, השופט גרוסקופף הסביר כי הוא נוטה להסכים עם הגישה שהובאה במאמר, לפיה ישנו מעבר מבחינה ex-ante לבחינה ex-post. לגישתו, מדובר במעבר רצוי שתואם את ההתפתחויות בדיון האמריקאי.

בענייננו, בית המשפט קבע כי הוכח קיומו של נזק לכאורה בעילה בעניין רפורמת השוק הסיטונאי באמצעות שיטת "חסרון הכיס המקורבת" – מעצם העובדה כי מניות בזק ירדו בתקופת הגילוי בשיעור של כ-10%. באשר להפחתת דמי הקישוריות צוין כי לא נרשמה ירידת שער כלשהי, ולכן אין מקום ליישם את

¹⁵ ע"א 7510/15 רועי ברנדיס נ' בבילון בע"מ (פורסם בנבו, 15.03.2017): מדובר בערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בתל-אביב שדחה הגשת בקשה לתובענה ייצוגית בטענה כי המשביה פרסמה דוחות כספיים חלקיים ובהם פרטים מטעים באשר לעסקה שביצעה עם חברת Yahoo.

¹⁶ ע"א 3654/97 יחזקאל קרטיין נ' עתרת ניירות ערך (2000) בע"מ, נגן(3) 385 (1999): מדובר בתביעה שעסקה באחריותו של מנהל תיק השקעות הפועל במצב של ניגוד אינטרסים, ושאלת הקשר הסיבתי בין הפרת חובת הנאמנות של מנהל תיק ההשקעות לבין הנזק שנגרם ללקוח.

¹⁷ שרון חנס ואלון קלמנט - חישוב הנזק בתובענה ייצוגית בגין הטעיה בניירות ערך, עיוני משפט לה 2013 639-702 (להלן המאמר)

¹⁸ ע"א 345/03 דן רייכרט נ' יורשי המנוח משה שמש ז"ל, סב(2) 437 (2007) (להלן עניין רייכרט): מדובר בתביעה ייצוגית של מחזיקים בניירות ערך לפיצויים בגין נזקים שסבלו בשל מעשי מרמה שבוצעו בחברת רייכרט תעשיות בע"מ ועקב פרטים מטעים שנכללו בתשקיף ההנפקה ובדוחות הכספיים של החברה.

התכנית לחינוך משפטי קליני ע"ש אלגה צגלה
The Elga Cegla Clinical Law Program
برنامج التعليم القانوني الإكلينيكي على اسم ألغا تسغلا

הקליניקה לתובענות ייצוגיות
The Class Action Clinic
عيادة الدعاوى الجماعية

שיטת ההשלכה לאחור. עם זאת, השופטת קבעה כי יש לאפשר למבקשת להוכיח את הנזק הנטען על ידה במסגרת ההליך העיקרי.